

Coronarapport - Welke lessen kunnen we trekken uit het covidbeleid?

In een rapport van bijna driehonderd pagina's maakt de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) de balans op van het Belgische coronabeleid. Dit zijn de vijf grote conclusies.

1. We deden het niet zó slecht

Volgens Mathias Cormann, secretaris-generaal van de OESO, heeft ons land fouten gemaakt tijdens de coronacrisis. Zeker in 2020, het eerste jaar van de pandemie. "Maar België deed ook heel veel dingen goed." Al bij al heeft de Australiër het over een "bewonderenswaardig" coronabeleid in uitzonderlijke omstandigheden.

In het rapport zelf staat het zo: "Hoewel België het in het eerste jaar van de pandemie slecht deed (...), was zijn gezondheidszorgsysteem in staat om vrij robuust te reageren en zich gaandeweg aan te passen." Het gaat dan onder meer om de snelle verhoging van het aantal ziekenhuisbedden, de geoliede vaccinatiecampagne en de steun aan de bedrijven.

"Ik ben echt blij dat die evaluatie besteld is bij de OESO. We moeten lessen trekken uit het pandemiebeheer. Er is een voortdurende neiging om over te gaan tot de orde van de dag. Het rapport bevat, naast goede punten, een batterij aan aanbevelingen. Die moeten omgezet worden", reageert oud-coronacommissaris Pedro Facon.

2. De start was rampzalig

De kritiek van de OESO concentreert zich vooral op het eerste jaar van de coronacrisis: 2020. Een jaar waarin ouderen een hapklare brok bleken voor het virus. Wat zich vertaalde in de oversterfte.

"De intensiteit van de eerste twee coronagolven in België leidde in 2020 tot een scherpe stijging van het aantal sterfgevallen. Dat lag 11,8 procent hoger dan voor de pandemie en was meer dan twee keer zo hoog als het gemiddelde van de OESO-landen (5,8 procent). België presteerde zo slechter dan al zijn buurlanden."

Het goede nieuws: België herpakte zich. In 2021 lag de oversterfte 3,2 procent lager dan voor de pandemie. In 2022 was dat 1,2 procent. Over de hele periode gezien presteerde België zo beter dan Frankrijk, Duitsland en Nederland. Alleen in Luxemburg lag de oversterfte lager tussen 2020 en 2022.

De OESO stelt vast dat België onvoldoende voorbereid was op een gezondheids crisis van deze omvang. Een van de grote pijnpunten was het tekort aan beschermingsmateriaal zoals

mondmaskers. In de woon-zorgcentra werd de tol betaald. Bijna de helft van alle Belgische coronadoden waren rusthuisbewoners. In 2020 was dat liefst 57 procent.

Facon steekt de hand in eigen boezem: "In de woon-zorgcentra zijn mensen overleden die niet hadden moeten overlijden als we beter voorbereid waren. In de eerste fase hebben we ook te veel naar de ziekenhuizen gekeken - daar was ik mee verantwoordelijk voor. We mogen dat niet minimaliseren."

3. En de scholen, ze bleven open

Het onderwijs kreunde als nooit tevoren onder het coronavirus. Tijdens de pandemie ontspan zich een hoogoplopende discussie tussen voor- en tegenstanders van strenge maatregelen in de scholen.

Opnieuw ziet de OESO een moeilijke start: "Zoals de meeste landen stond België voor grote uitdagingen om de continuïteit van het onderwijs te verzekeren tijdens de crisis. In de drie taalgemeenschappen was er bij de initiële sluiting van scholen een wijdverspreid gebrek aan voorbereiding om op afstand te kunnen leren."

Maar ook hier merkt de OESO gaandeweg beterschap. De gezamenlijke inspanning van de verschillende onderwijsministers om de scholen open te houden wordt aangestipt. Die inspanning zorgde ervoor dat België "een van de OESO-landen was waar de scholen het minst vaak waren gesloten". In Duitsland, bijvoorbeeld, bleven de scholen uiteindelijk iets langer dicht.

Bij gebrek aan data doet de OESO geen uitspraken over de exacte invloed van het coronabeleid op de Belgische onderwijskwaliteit. Al leren de laatste PISA-resultaten dat die achteruit blijft gaan.

4. Mentaal leed de (jonge) Belg

De pandemie legde een zware psychologische last op de samenleving: kinderen zonder sociaal contact, ouders die het thuiswerk en de zorg voor hun kroost moesten combineren, zwaar overbelast zorgpersoneel, geïsoleerde ouderen...

"In de veertien OESO-landen waarvoor data beschikbaar zijn, leidde de pandemie tot een aanzienlijke toename van het aantal zelfgerapporteerde mentale gezondheidsproblemen. In enkele landen verdubbelde het deel van de bevolking dat symptomen van angst en depressie aangaf. Ook in België was dat bijna het geval in 2020."

Jongeren blijven een zorg, stelt de OESO. In veel landen merken hun onderzoekers een "onevenredige impact" van de coronacrisis op het mentale welzijn van jongeren (18 tot 29 jaar). België is daar geen uitzondering op. Ook hier werden ze het zwaarst getroffen.

Wat de crisiscommunicatie betreft - met bijvoorbeeld de beruchte powerpointpresentatie van voormalig premier Sophie Wilmès - is de OESO mild. "De communicatie bleef tijdens de crisis

over het algemeen coherent. De politieke leiders van het land verschenen vaak in de media om informatie te delen."

5. De prik was cruciaal

De snelle vaccinatiecampagne ziet de OESO als de hoofdreden waarom België zich herstelde in 2021 en 2022.

Over de omstrede invoering van het Covid Safe Ticket (CST) heeft de OESO geen helder oordeel klaar. "Enerzijds meldden sommige mensen wel dat ze zich lieten vaccineren om gemakkelijker te kunnen reizen en om meerdere tests te vermijden. Dus een positief effect is mogelijk. Maar anderzijds was er ook bezorgdheid dat het CST zou leiden tot een gevoel van schijnveiligheid en het vergroten van de sociale verdeeldheid."

Facon: "We moeten erkennen dat er onzekerheid blijft over de effectiviteit van het CST. En dan zag je ook de maatschappelijke tegenreactie. Een eventueel gebruik in de toekomst verdient daarom grondige afweging."